

Tolstoin opin teosofia.

III.

Ensiksikin Tolstoi on itse suuri ja sentähden nöyrä nero. Hänen loistavat lahjansa eivät heikennä hänen henkisen näkönsä terävyyttä, ne lisäävät sitä. Hänessä on ylivoimaisena vallalla tunne, että ihmiset, nämä ihmiset, jotka kärsivät ja riemuitsevat hänen ympärillään, ovat hänen veljiään, saman Isän lapsia, Isän, jonka hän tuntee sisimmässään, ja joka on lähettänyt hänet maailmaan heitä palvelemaan. Ja hän kysyy itseltään: Mitä olen tehnyt näiden veljeni hyväksi? Niin paljon kuin olenkin tehnyt työtä eläessäni, mitä olen tehnyt veljeni hyväksi? Enkö ole aina ajatellut itseäni, onneani, kunniaani, menestystäni? Ja tämä ensimmäinen tunne käy hänessä niin voimaaksi, niin raskaaksi, ettei hän koskaan voi sitä unohtaa: elämäni on hukkaan eletty. Kuinka paljon parempi olisikaan ollut, jos minä – vaikka en olisi tehnyt mitään hyvääkään – en myöskään olisi tehnyt mitään pahaa, en milloinkaan huvitusteni ja ilojeni takia olisi käyttänyt hyväkseni toisten vaivojen ja kyynelten hedelmiä, vaan itse rehellisen miehen tavoin voimakkaana ja suonikkaina käsineni hankkinut elatuksen itselleni ja perheelleni sillä tavalla kuin luonto on ihmiselle neuvonut?

Tämä tunne on värittänyt Tolstoin koko näkemyksen.

Tähän liittyi huomio ympäröivistä olosuhteista.

Ruumiillista työtä tekevän luokan rinnalla, joka raatoi päivät päästään, joka teki välttämätöntä työtä ja epäilemättä oli hyödyksi maailmassa, hän näki erikoisoikeuksia nauttivan herraluokan, joka ulkoapäin katsoen eli toisen kustannuksella, sen työstä. Mutta tällä herraluokallahan oli toki oma työnsä, sehän palveli kulttuuria? Tietysti, mutta millä tavalla? Siten, että nämä kulttuurin vartijat kuluttavat aikansa yltäkylläisyydessä, iloissa ja nautinnoissa – usein mitä eläimellisimmässä –, siten, että nämä tuomarit ja asianajat epäivät raatavilta veljiltään kaikkein yksinkertaisimmankin oikeuden, siten, että nämä virkamiehet ja byrokraatit ajattelivat vain omaa etuaan eivätkä milloinkaan yhteiskunnan parasta, siten että nämä kenraalit ja sotaherrat erottivat työläiset vaimoista ja lapsista ajaakseen heidät toisia samalla tavalla eristettyjä ihmisiä vastaan ja pakottaen heidät surmaamaan toisiaan, siten, että nämä palkatut papit Jumalan ja uskonnon nimessä opettivat veljilleen ja pienille lapsille mitä karkeimpia uskomuksia, j.n.e.

Tolstoi näki nämä olosuhteet ympärillään, hänen mielikuvituksensa asetti ne omalaatuiseen räikeään valaistukseensa, ja hän menetti uskonsa nykyaikaiseen yhteiskuntaan ja nykyaikaiseen kulttuuriin. Kaikkia johtaa itsekkyyks, ja älykkyys on tullut apuun. Toinen tekee itsensä toisen herraksi suuremmalla oveluudellaan. Tämä on luonnotonta, tämä on epäoikeudenmukaista. Olkoot kaikki enemmän toistensa vertaisia ja viljelköt maata.

Tämä oli jalon sydämen luonnollinen kapina. Näkemänsä pahan takia se unohti kaiken hyvän, mitä sivistys on saanut aikaan. Emmekä me milloinkaan unohda, että sydän sykki erään venäläisen rinnassa. Hän näki enemmän pahaa kuin me muut näemme.

Mutta me, jotka uskomme sivistyksen voimaan, me, jotka emme ole sokeita sille tosiasialle, että sivistyksen ansiosta jo ulkonainen elämä on meidän päivinämme rikkaampaa, kauniimpaa, jalompaa kuin se oli ihmisten eläessä eläinten tapaan – puhumattakaan taiteesta, tieteestä, kirjallisuudesta, s.o. henkisestä elämästä, meidän pitää yhtäkaikki kuunnella tämän venäläisen ajattelijan paradokseja ja oppia myös ajattelemaan sosialista asemaamme, puhdistamaan omaatuntoamme ja olemaan aina unohtamatta, että elämällä on vakava tehtävänsä.

Maailmassa on kurjuutta, vieläpä kauhistuttavan paljon kurjuutta. On ilmeistä, että suurin osa tästä kurjuudesta johtuu yhteiskuntamme nykyisestä järjestyksestä. Ei ole ihme, että sosialistit, kommunistit ja anarkistit valittavat ja kiroavat vallitsevaa systeemiä.

Vika ei kuitenkaan ole siinä, niinkuin Tolstoi uskoo, että osa ihmisiä viljelee maata toisen osan suorittaessa älyllistä ja henkistä työtä ja pitäessä valtaa käsissään; vika on siinä, että valta voi joutua niiden käsiin, jotka eivät kykene käyttämään sitä oikein, sekä siinä, että n.s. yläluokka ei aina käsitä omaa asemaansa kansaan nähden, etuoikeuksiaan, velvollisuuksiaan ja vastuutaan. Me olemme

päässeet kriittilliseen kohtaan, kun se vanha arvojen mitta, joka antoi vallan ja oikeuden voimakkaiden ja ovelien käsiin, ei enää pidä paikkaansa moraalisen tajumme mukaan; me olemme ymmärtäneet, että uuden arvojen arvioinnin on päästävä voimaan: vallan ja oikeuden on jouduttava älykkäiden ja hyvien, viisaiden käsiin, niiden, jotka osaavat kasvattaa ja johtaa nuorempia veljiään. Se, mikä tekee ihmisten erilaisen aseman oikeutetuksi, on, että toiset voivat, ja heidän tulisi olla toisten kasvattajia. Eivätkö nerot ole maailmassa viedäkseen sivistystä eteenpäin, s.o. kasvattaakseen ihmiskuntaa?

Uusi yhteiskunta on rakennettava tämän ajatuksen perustalle.

Ah, missä ovat nämä ihmiset? Missä ovat nämä henkisesti kehittyneet opettajat, nämä valistuneet valtiomiehet, nämä viisaat hallitsijat? Missä on tämä rehellinen, velvollisuudentuntoinen virkamieskunta? Opeta kansaa kaipaamaan heitä, ja he tulevat näkyviin! Ihmiskunta ei ole niin huono kuin miltä se näyttää. Sen sydämessä on paljon kultaa.

Tämä on probleemin ratkaisu. Tai niinkuin Tolstoi itsekin sanoo: kun vain palvelemme toisiamme, emme tee laiskuuden syntiä.

Se toinen pahan lajissa, joka estää ihmishengen vapaata kehittymistä, ja joka viivästyttää ihmisen taistelua kuutta syntiä vastaan, ovat älylliset ansat, jotka järki on keksinyt, ja joita Tolstoi luettelee viisi.

Ensimmäinen näistä on *persoonallinen* eli valmistautumisen ansa, joka houkuttelee ihmistä, kun hän on saavuttanut henkisen itsetietoisuuden, kaikenlaisten syiden nojalla lykkäämään tulevaisuuteen henkisen elämän viettämisestä, kun sitä vastoin omatunto sanoo: nyt on otollinen aika, nyt, kun näen totuuden, kun näen, miksi olen olemassa, nyt minun on rehellisellä päätöksellä ryhdyttävä taistelemaan syntejä vastaan.

Toinen on *perheansa*, joka houkuttelee ihmistä, erittäinkin naisia, omaisiin kohdistuvan rakkauden nimessä vapautumaan oikeuden vaatimuksista vieraita kohtaan, vieläpä suorastaan tekemään itsensä syyväksi mitä suurimpiin julmuuksiin muita kohtaan omien lastensa menestyksen tähden. Kaikki ihmiset ovat veljiä, sanoo omatunto, eikä ketään kohtaan saa tehdä vääryyttä.

Kolmas on *työn* ansa, joka houkuttelee ihmistä oman etunsa vuoksi jatkamaan hyödyttömän, vieläpä vahingollisen työn tekoa, kuten väkijuomien valmistusta, kun sen sijaan omatunto vaatii häntä harjoittamaan hyvää ja hyödyllistä ammattia.

Neljäs on *toveruuden* ansa, ja se on siinä, että ihmisiä, jotka ovat liittyneet yhdistyksiksi, kuten oppilasyhdistyksiksi koululaitoksissa, työläisten, sotilaiden, tiedemiesten, pappien, kuninkaiden, kansojen yhdistyksiksi, houkuttelee uskomaan, että uskollisuus sellaisten yhdistysten ja liittojen sääntöjä kohtaan on sitovampi kuin uskollisuus omantunnon käskyä kohtaan, kun on kysymyksessä niiden suhde ulkopuolisiin ihmisiin.

Viides ja viimeinen on *valtion* ansa, joka houkuttelee ihmisiä uskomaan, että heidän on kaikin voimin tuettava sitä sosialista organisaatiota, jossa he elävät, ja joka muuttuu, niinkuin kaikki muukin tämän maan päällä, rinnan ihmiskunnan tajunnan kehittymisen kanssa. Valtion nimessä tehdään mitä suurinta vääryyttä suuressa mittakaavassa, kuten teloituksia ja sotia, ja mitä julmimpia rikoksia alempia kansankerroksia kohtaan, jollaista oli orjuus eilen ja maan riistäminen työläisiltä tänään. Ihmisten olisi mahdotonta tehdä näitä vääryyksiä, elleivät he olisi keksineet eräitä yhdistelmiä – valtiokoneiston – joka jakaa vastuun niin, ettei kukaan tunne sen painoa.

Seurauksena siitä, että ihminen suostuu näihin älyllisiin ansoihin, on, että hänen moraalinen voimansa heikkenee ja hänen kykynsä vastustaa syntiä huomattavasti pienentyy. „Yhdessä hetkessä hän omistautuu palvelemaan Jumalaa ja löytää siinä onnensa, ja kääntyy seuraavassa taas persoonalliseen elämään, etsii oman erillisen olemuksensa hyvinvointia ja tekee syntiä.“

Kolmas laji pahaa on uskonnollinen petos. Tästä Tolstoi sanoo – ja todellakin tuntuu kuin kuuluisimme H. P. Blavatskyn kaltaisen teosofin puhuvan:

„Uskonnollinen petos on sitä, että yhden sukupolven ihmiset teroittavat seuraavalle sukupolvelle erityisillä keinotekoisilla tavoilla sellaista käsitystä elämän tarkoituksesta, joka ei perustu järkeen, vaan sokeaan uskoon. Uskonnollisen petoksen ytimenä on uskon ja herkkäuskoisuuden tarkoituksellinen sekoittaminen ja edellisen korvaaminen jälkimmäisellä. Väitetään, että ihminen ei voi elää ja ajatella

ilman uskoa – mikä onkin aivan totta, mutta sen sijaan että saarnattaisiin uskoa – s.o. sen tunnustamista, että on olemassa jotakin, mistä voi olla tietoinen ilman että kykenee määrittelemään sen järjellisesti, niinkuin Jumala, henki, hyvyys – saarnataankin uskoa määrätynlaisessa muodossa, kolmessa persoonassa olevaan jumalaan, joka määrättyllä ajankohdalla loi maailman, ja joka määrättyinä aikoina ja määrättyissä paikoissa on erityisten profeettojen välityksellä ilmaissut määrättyjä asioita“.

„Uskonnollinen petos syntyy siitä, että niiden ihmisten rinnalla, jotka esittävät kehittyneimpiä totuuden ilmauksia ja koettavat elää niiden mukaan, aina on myös ihmisiä maailmassa, jotka pitävät voimassa aikansa elänyttä ja tarpeettomaksi käynnyttä totuuskäsitystä ja sille perustuvaa elämänjärjestystä.“

„Totuus ei kaipaa mitään ulkonaista vahvistusta, koska sen ottavat vapaasti vastaan ne, joille se välitetään, mutta valhe vaatii erityisiä menettelytapoja, joiden avulla se voidaan ilmoittaa ihmisille heidän omaksuttavakseen; tämän saavuttamista tarkoittavat keinot ovat aina olleet samat“.

„Ensimmäinen eli *totuuden väärintulkitseminen* on sitä, ettei ainoastaan sananmukaisesti tunnusteta sen ilmoituksen totuutta, jonka viimeiset opettajat ovat antaneet ihmiskunnalle, vaan opettaja itsekin tunnustetaan pyhäksi, yliluonnolliseksi henkilöksi – tehden hänet jumalalliseksi ja liittäen häneen erityisten ihmetekojen suorittamisen –, samalla kuin itse ilmoitetun totuuden ydin salataan, niin että se, sen sijaan että tuomitsisi aikaisemman elämänsäsiteksen ja elämistävän, päinvastoin tukee sitä.“

„Tällaista totuuden vääristelyä ja sen julistajan jumalointia on harjoitettu kaikissa kansoissa, milloin uusi uskonnollinen oppi on nähnyt päivänvalon. Tällä tavalla vääristettiin Mooseksen ja juutalaisten profeettojen oppi. Ja tästä samasta väärintulkitsemisestä Kristus nuhteli fariseuksia sanoessaan, että he istuivat Mooseksen istuimella ja itse astumatta Jumalan valtakuntaan estivät niitä, jotka olivat siihen valmiit. Buddhan, Laotsen ja Zoroasterin opit tulkittiin samalla tavalla väärin; saman kohtalon alaiseksi joutui kristinusko Konstantinuksen aikana, jolloin pakanalliset temppelit ja jumaluudet muutettiin kristillisiksi, ja muhamettilaisuus nousi vastustamaan valekristillistä monijumalaisuutta langetakseen itse lyhyen ajan kuluttua saman väärän tulkinnan uhriksi.“

„Toinen menettelytapa eli *usko yliluonnolliseen* on sitä, että ihmisille vakuutetaan olevan synnillistä ylpeyttä käyttää totuuden etsinnässä sitä järkeä, jonka Jumala heille on antanut, ja että on toinen ja varmempi tie totuuteen; tämä on ilmestyksissä, jotka Jumala on suonut valituille ihmisille, ja joiden luottavaisuuden todistuksena pidetään eräitä niitä seuraavia merkkejä ja ihmeitä. Ihmisiä ei opeteta uskomaan järkeen, vaan ihmetekoihin, s. o. siihen, joka on järjenvastaista.“

Saanan esittää pienen välihuomautuksen. Tolstoi on aivan oikeassa tehdessään tässä yhteydessä n. s. ihmeet täysin merkityksettömiksi. Kaikki henkiset opettajat ovat yhtä mieltä siitä, ettei ihmisen pidä uskoa muuta kuin mitä hän ymmärtää. On sitävastoin aivan toinen asia, että on luonnonlakeja ja voimia, jotka vielä ovat vähän tunnettuja, mutta jotka kerran tutkittuina ratkaisevat kaikki näennäiset ihmeet varsin luonnollisissa „okkultisissa ilmiöissä“. Meidän on sen tähden varottava lankeamasta toiseen äärimmäisyyteen, s. o. epätieteelliseen epäuskoon.

„Kolmas menettelytapa eli *välittäjän sijoittaminen Jumalan ja ihmisten välille* on sitä, että ihmisille vakuutetaan heidän olevan kykenemättömiä saavuttamaan suoranaista yhteyttä Jumalaan, jonka jokainen ihminen tuntee (ja jonka Kristus teki erityisen selväksi, kun hän julisti ihmisen olevan Jumalan pojan), vaan että ihmisen ja Jumalan kanssakäymisessä tarvitaan yksi tai useampia välittäjiä. Tähän välittävään asemaan sijoitetaan profeetat, pyhimykset, kirkko, pyhä kirjoitus, erakot, dervishit, laamat, Buddhat (Kristukset) ja kaikenlaiset papistot . . . Vain näihin välittäjiin uskomalla ihminen voi saavuttaa totuuden.“

Neljäs menettelytapa eli (*hypoteettinen*) *ihmisten aisteihin vaikuttaminen* on sitä, että kutsutaan koolle joukko ihmisiä sillä verukkeella, että on suoritettava eräitä Jumalan vaatimia toimituksia – kuten rukouksia, sakramenteja, uhreja – ja että näille ihmisille, kun heidät on saatu määrättyllä tavalla tylsistytetyiksi, opetetaan valheita totuuden valepuvussa. Kaikki mikä temppeleissä on kaunista ja suurenmoista, hypnotisoi ihmisiä, koristeiden, astioiden ja pukujen komeus, keinotekoisien valon

säteilevä loisto, laulun ja urkujen äänet, suitsutukset, messut, juhla-kulkuet; ja heidän ollessaan näiden taikakeinojen lumouksessa, heidän sieluihinsa yritetään painaa valhetta, joka esitetään totuutena.“

Viides menettelytapa on julmin kaikista: se on *lasten kasvattaminen väärässä uskossa*. Se sisältyy vastauksiin, joita lapselle annetaan sen kysymyksiin tästä maailmasta ja sen omasta minästä ja näiden keskinäisestä suhteesta. Lapsi esittää kysymyksiä vanhemmille ihmisille, jotka ovat eläneet kauemmin ja olleet tilaisuudessa omaksumaan aikaisempien sukupolvien tiedon, mutta se saa vastaukseksi ei sitä, mitä nämä vanhemmat ihmiset itse ajattelevat, ja tietävät, vaan sellaista, mitä ihmiset opettivat tuhansia vuosia sitten, ja jota kukaan täysikasvuinen ei enää usko tai voi uskoa. Sen välttämättömän henkisen ravinnon sijasta, jota lapsi pyytää, se saa myrkyä, joka turmelee sen henkisen terveyden, ja jonka vaikutuksista pääseminen vaatii siltä mitä suurinta ponnistusta ja kipeintä kärsimystä.“

„Lapsi herää tietoiseen elämään selvällä, turmeltumattomalla käsityskyvyllä, tietoisena sielunsa syvimmissä – vaikkakin epämääräisesti – elämän totuudesta, s.o. sen omasta asemasta ja velvollisuudesta ja valmiina hyväksymään sen. (Ihmisen sielu on luonnostaan kristitty vanhan kirkkoisän Tertullianuksen mukaan). Tämä lapsi kysyy kokeneemilta vanhemmiltaan tai opettajaltaan: mitä on elämä? mikä on suhteeni maailmaan ja sen alkuun? Eikä isä tai opettaja anna lapselle sitä pientä mutta varmaa tietoa elämän tarkoituksesta, jonka hän itse on hankkinut, vaan vakuuttaa vakaumuksella lapselle sellaista, jota hän sielussaan pitää valheena. Jos hän on juutalainen, hän kertoo, että Jumala loi maailman kuudessa päivässä ja ilmoitti koko totuuden Mooseksen välityksellä kirjoittamalla sormellaan kivellem, että valat täytyy pitää, että sapatti on pidettävä pyhänä, että ympärileikkaus on välttämätön j.n.e. Jos hän on kreikkalaiskatolinen, roomalaiskatolinen tai protestantti kristitty, niin hän sanoo, että Kristus, toinen persoona, loi maailman ja astui alas maan päälle sovittamaan Aatamin synnin omalla verellään j.n.e.; jos hän on muhamettilainen, hän vakuuttaa, että Mohammed kävi seitsemännessä taivaassa ja oppi siellä lain, jonka mukaan viisinkertainen rukous ja pyhiinvaellusmatka Mekkaan hankkivat ihmiselle paratiisin tulevassa elämässä . . .“

„Tällä tavalla kohdellaan viattomia, luottavaisia lapsia iässä, jolloin vaikutukset tulevat niin syviksi, ettei niitä koskaan myöhemmin voida täydellisesti hävittää.“

Olemme nyt käyneet lävitse sen etiikan osaston, joka käsittelee henkisen kehityksen esteitä, ja meidän on vielä kuultava, mitä Tolstoi julistaa niiden voittamistavasta. Hän puhuu laveasti niiden voittamisesta. Hän puhuu laveasti uskonnollisesta petoksesta, välttymisestä, ansoista vapautumisesta, taistelusta syntejä vastaan; tahdon kuitenkin rajoittaa vain lyhyesti esittämään hänen näkökantansa.

Niinkuin jo aikaisemmin mainittiin, on Tolstoi täydellisesti yhtä mieltä teosofian kanssa siitä, että se, mitä ihminen lähinnä tarvitsee, on valistusta uskonnollisissa kysymyksissä. Ennen kuin hän voi ryhtyä taistelemaan ansoja ja syntejä vastaan, hänen täytyy ymmärtää ja muistaa, että ainoa väline, mikä hänellä on tiedon saavuttamista varten, on järki, että hän vain järkensä välityksellä voi saada valaistusta totuudesta, ettei ainoakaan ihminen tosiasiallisesti voi uskoa muuhun kuin omaan järkeensä. Ja tämä järki sanoo hänelle aina ja kaikkialla kun hän kysyy: onko oikein rakastaa ihmisiä, antaa heille anteeksi vääryydet ja olla armelias? — kyllä, se on oikein.

Ja kun hän on vapautunut uskonnollisesta petoksesta, on hänen ansoja väistääkseen ennen kaikkea oltava valehtelematta, varsinkaan itselleen; hän ei saa salata itseltään tekojensa vaikuttimia, eikä hän saa pyhittää syntejään itsensä edessä. Hänen täytyy oppia tuntemaan oma minänsä, eikä hän saa pelätä katsoa puutteitaan suoraan silmiin.

Vapauduttuaan sitten järjen asettamista ansoista hänen on, voidakseen menestyksellä ponnistella synnillisiä tapojaan ja luonnossaan olevaa pahaa vastaan, tehtävä itselleen selväksi ja käsitettävä syntien seuraukset, etteivät ne täytä tarkoitusta, joiden takia ne tehdään, ja että ne lisäämättä ihmisen persoonallista onnea suorastaan kalvavat sen perustuksia. Edelleen hänen täytyy ymmärtää ja tietää, missä järjestyksessä hänen on taisteltava syntejään vastaan, tai pikemminkin mille synnille hän ensin omistaa erityistä huomiota, sillä taistelu syntiä vastaan on samalla taistelua kaikkia syntejä vastaan. Siten on huumauksen synti ensimmäinen, josta hänen on vapauduttava, sen jälkeen tulee laiskuus, sitten aistillisuus, ahneus ja lopulta kunnian- ja vallanhimo; näitä vastaan taistelemisen auttaa häntä koko ajan vastustamaan sukupuolisuuden syntiä.

Mutta on vielä yksi keino, kaikkein tärkein, joka auttaa ihmistä hänen pelastustyössään, ja Tolstoi omistaa tälle erityiselle keinolle kirjasensa viimeiset sivut.

Tämä keino on rukous.

Aivan kuin tahtoi apoteosissa osoittaa kuinka hän on lähellä teosofiaa s.o. aikakausien kokemuksta henkisen elämän salaisuuksista, Tolstoi sanoo rukouksesta:

„Ihmisellä on tehokas keino millä oppia tuntemaan itsensä yhä selvemmin ja muistamaan kuka hän on. Tämä keino on rukous.“

Rukous on kahdenlaatuista, tilapäistä ja alituista.

„Tilapäisellä rukouksella ihminen irroitetaan parhaimpina hetkinään kaikesta maailmallisesta vaikutuksesta ja luo itsessään mitä selvimmän tietoisuuden Jumalasta ja suhteestaan Jumalaan . . .“

„Tällaiset hetket, joita kaikki kokevat, syntyvät toisinaan kärsimyksestä tai kuoleman lähestyessä ja tulevat joskus ilman ulkonaista aihetta. Ihmisen on pidettävä niitä kalleimpina aarteinaan ja käytettävä niitä tajuntansa lisääntyväksi valaistukseksi, sillä vain näinä hetkinä toteutuu edistymisemme ja lähestymisemme Jumalaan.“

„Sellainen rukous ei vaadi kokouksia eikä ulkonaisia vaikutuksia, vaan ainoastaan täydellistä yksinäisyyttä ja vapautta kaikista häiriöistä.“

„Tämä rukous nostaa ihmisen alemmalta elämistasolta korkeammalle – eläimelliseltä inhimilliselle ja inhimilliseltä jumalalliselle . . . Vain tällaisen rukouksen ansiosta ihminen oppii tuntemaan todellisen itsensä, jumalallisen luontonsa – ja samalla sen rajoitukset.“

Eikö tämä ole sitä, mitä me teosofit sanomme kontemplatioksi? Ja kuulkaa, mitä Tolstoi sanoo alituisesta rukouksesta:

„Alituinen rukous on sitä, että ihminen elämänsä jokaisena hetkenä, kaikissa teoissaan muistaa sen, mikä on hänen todellinen elämänsä ja onnensa . . . että hän alituisesti on tietoinen Jumalan läsnäolosta.“ Mitä muuta tämä on kuin sitä keskitystä, joka, kun sitä ensin on harjoitettu määrättyinä hetkenä päivästä, lopulta muuttuu alituiseksi mietiskelytilaksi, missä ihminen on tietoinen henkisestä luonnostaan, ja missä kaikki alhainen on kadottanut viehätyskykynsä häneen nähden? – –“

Olemme kuulleet riittävästi ymmärtääksemme, että Leo Tolstoi on ihmiskuntamme suuria opettajia „Jumalan armosta“. – Toivon, että jos joku keskuudessamme ei ole ennen ymmärtänyt Tolstoita niin kuin hänet oikeastaan pitäisi ymmärtää, hän nyt siinä valossa, johon Tolstoin oma oppi saattaa koko hänen vaikutuksensa uudistajana, käsittäisi, että Tolstoi oikein ymmärrettyinä on yksi niitä usein huomaamatta jääneitä ystäviä, joita teosofialla on meidän aikanamme. Hän ei ole mikään yhteiskunnallinen uudistaja jokapäiväisessä merkityksessä; hän ei ole keksinyt mitään uusia, ihmeellisiä totuuksia. Hänen teoriansa ruumiillisesta työstä on merkitykseltään toisarvoinen ja kuuluu siihen, mikä hänen opissaan on häviävää ja persoonallista niin, sitä voidaan suorastaan pitää hänen erehdyksenään. Mutta mitä erehdyksiä hän tehneekin – ja missä on se, joka ei koskaan erehtyisi? – hän kuuluu kuitenkin niihin, jotka ovat nostaneet totuuden verhon lievettä ja jotka voivat muille osoittaa tien, jota ovat itse kulkeneet. Hän on saanut luoda silmäyksen henkisen elämän kuningaskuntaan, ja hän julistaa samaa totuutta, joka on ollut kaikkien uskontojen ytimenä, ikivanhan viisauden oppia ihmisen kehityksestä kohti jumalallista täydellisyyttä. Täynnä ihastusta ja vakavuutta hän huutaa maailmalle, joka on erehdyksen pauloissa: pysähdy ja kuuntele? etkö näe, mikä olemassaolossa on jumalallista?

Niin, juuri hänen vakavuutensa viehättää. Kaukana siitä, että valittaisin, ettei hän enää ole ainoastaan maailmankuulu romaanikirjailija Tolstoi, huudahdan: millainen voitto aikamme horjuvalle uskalle onkaan tämä venäläinen nero! Hän on profeetta ilman petosta ja kerskailua, filosofi, jonka vaikutus on niin laaja, että yleinen mielipide saa vaikutusta hänen ajatustavastaan, suurten Mestarien oppilas, niin täynnä vilpittömyyttä, paatosta ja pyrkimystä totuuteen, että sielut kaikissa maissa notkistavat polvensa hänen edessään ihailusta ja kunnioituksesta.

Jälkikirjoitus.

Että edellisessä kirjoituksessani olen oikein tulkinnut Tolstoin henkisen kannan ja hänen oman suhteensa oppeihin, joita hän julistaa puheillaan, kirjoituksillaan ja elämällään, käynee parhaiten ilmi seuraavasta otteesta kahdesta „kirjeestä ystävälle“, jotka tapasin pienestä englantilaisesta kirjasesta „Letters to friends on the personal christian life by Leo Tolstoy. The free age press, Maldon, Essex, 1900“.

Ensimmäisestä kirjeestä:

„Mitä hyvänsä tehdäänkin ja miten tahansa toimitaankin, yksi asia on välttämätön Jumalalle, ihmiselle ja itselle – ja se on, että sydän on vapaa tuomitsemisesta, halveksunnasta, suuttumuksesta, ivasta ja katkeruudesta ihmisiä kohtaan. Ja piru periköön koko tämän ruumiillisen työn, jos se etäännyttää sydämen ihmisistä sen sijaan että se saattaisi sen lähemmäksi; parempi olisi silloin buddhalaisen lailla kulkea ympäriinsä kerjuulla malja mukanaan.“

Toinen kirje:

„ – – Voidakseen elää on ehdottomasti välttämätöntä edistyä työssä, jossa ei ole päätöstä, ja jonka suorittamiselle ei ole esteitä. Ja on vain yksi sellainen työ: rakkaudessa täydellistyminen. Ruumiillinen työ määrättyissä olosuhteissa on vain *joissakin tapauksissa* rakkauden seuraamus. Sellainen työ ja rajoittavat taloudelliset olosuhteet ovat tuloksina ja sen tähden todistuksina todellisesta elämästä; työn puuttuminen ja korkea, taloudellisesti turvattu asema korostavat ihmisen rehellisyyden ja totuudenmukaisuuden puutetta samoin kuin hänen heikkouttaan. Vastakohtalla on sen tähden negatiivinen, muttei mitään positiivista merkitystä.

Työn palvonta on vaarallinen eksytys ja hyvin tavallinen.

Rukous seurauksena ihmisen kaipuusta Jumalaan on mitä laillisin teko, mutta kun se tulee omaksi tarkoitukseksi, synnyttää se ritualisimin, joka, kuten tunnettua, tappaa siveellisen elämän.

Laupeus, apu, jota ihminen antaa naapurilleen seurauksena rakkaudesta Jumalaan, on mitä laillisin teko, mutta kun laupeus tulee omaksi tarkoitukseksi, on se ihmisystävyyden alku.

Puute, köyhyys, omaisuuden puuttuminen, on kaikkein laillisin tila, kun ne johtuvat siitä, että ihminen pidättyy vastustamasta pahaa väkivallalla, samoin kuin siitä, että ihminen luopuu riippumattomista elatuskeinoista, mutta kun ne määrätään välttämättömäksi ehdoksi, omaksi päämääräkseen, synnyttävät ne buddhalaisten ja munkkien muodollisen köyhyyden.

Samoin on ruumiillisen työn laita. Sellainen työ on laillinen asia, kun se on seurauksena siitä, että ihminen luopuu riippumattomista elatuskeinoista ja haluaa palvella muita, mutta jos siitä tulee oma tarkoituksensa, johtaa se väistämättömästi pahaan.

Mutta ennen kaikkea, rakas ystävä, sanon teille sielustani sielulenne, että pääasiallinen tarkoitus, se, joka on ääretön, riemullinen alati saavuttamaton ja niiden voimien arvoinen, jotka meille on annettu, on rakkauden kasvu.

Ja rakkauden kasvu voidaan saavuttaa *yhdellä* määrättyllä pyrkimyksellä: sielun puhdistamisella kaikesta, mikä on persoonallista, aistillista, rakkaudetonta. „Ihmisen sielu on kristitty“, on sanottu; s.o. rakkaus ei ainoastaan ole sielulle luonnollista, se on pikemminkin sielun todellinen olemus; ja voidaksemme vahvistaa ja lisätä rakkautta tarvitsee siis vain puhdistaa sielua, kirkastaa se kuin linssi, johon on kerättävä säteitä. Kuta kirkkaampi ja puhtaampi se on, sitä voimakkaammin se tuo ja kerää yhteen polttopisteeseen rakkauden valon ja lämmön.

Eikä tällä työllä ole loppua eikä esteitä, sen riemu on rajaton, eikä ole mitään hyvää, mitään, jota ihmisen *pitäisi* tehdä, joka ei kuulu osana tähän työhön – sielumme puhdistamiseen ja rakkauden kartuttamiseen.

Te tiedätte tämän, rakas ystävä, te tunnette tämän ilon, sillä te olette kulkeneet eteenpäin tällä tiellä ja uskottavasti teette vieläkin niin tajuntanne sisimmässä. Kuta lähemmäksi itse puolestani tulen ruumiillista kuolemaa, sitä kirkkaammin näen kaiken ja ymmärrän sen – en vain ajatellessani, vaan jokapäiväisissä kokemuksissani. Minä opin pidättämään jokaisen halveksunnan, ivan ja suuttumuksen varjon, puhumattakaan kiivaudesta, en vain eläviä ihmisiä kohtaan, jotka ovat lähelläni, vaan myös poissaolevia kohtaan ja eläimiä kohtaan ja kuolleita kohtaan; ja on ihmeellistä, kuinka ihminen

palkitaan samassa määrässä kuin tämän saavuttaa ajatuksen selvyydellä, elämän ilolla, kyvyllä tehdä työtä ja olla hyödyksi — —.“

Pekka Ervast.
Teosofisk Tidsskrift, 1902.
Suom. J. Ptn.

(Ruusu-Risti 1935 Tammikuu N:o 1, s. 17–28)